

ІСТОРІЯ ОСВІТИ

УДК 94:[373.5.091.217:379](477.83–25)» 19»

Ореста Коцюмбас

ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС В АКАДЕМІЧНІЙ ГІМНАЗІЇ ЛЬВОВА НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

У статті висвітлено основи організації виховного процесу для учнів Академічної гімназії Львова. Акцентовано увагу на діяльності тематичних гуртків, котрі в позаурочний час згуртовували довкола себе активну гімназійну молодь. Завданням яких було виробити у гімназистів зацікавленість рідною історією, культурою, піснею, показати яким чином культурні цінності формують національну свідомість. У гуртки учні записувалися відповідно до певних здібностей та нахилів, розвиваючи музичні чи фізичні задатки. При такій формі організації виховної діяльності в учнів вироблялися навички доповідача, дослідника. Також учні вчилися працювати в команді, особливо у спортивній чи пластовій організації.

Вагомий вклад у виховний процес здійснили викладачі, котрі зуміли зацікавити та методично організувати працю з вихованцями в позаурочний час.

Ключові слова: Академічна гімназія у Львові, початок ХХ ст., виховний процес, гуртки.

До початку ХХ ст. Академічна гімназія у Львові перетворилася на український національний навчальний заклад. З 1907 р. структурно гімназія складалася із Головної гімназії, приміщення якої знаходилося на вул. Л. Сапіги (сьогодні С. Бандери – примітка автора), філії на вулиці Театральній, яка знаходилася у приміщенні Народного дому. На межі століть чисельність учнів гімназії становила 500–600 осіб [1, с. 44].

Навчально-виховний процес у гімназії забезпечували близько 23–25 викладачів, 70 % з яких були гімназійними професорами [2, с. 57]. Навчальний і виховний процес здійснювали українською мовою. На початку ХХ ст. удосконалено навчальну програму. Окрім ґрунтовного вивчення класичних та європейських мов, збільшено години на вивчення фізики, математики, біології і хімії. Поряд з цим дирекція і викладачі велику увагу приділяли виховному процесу.

Мета статті – проаналізувати засади та форми організації виховного процесу в Академічній гімназії Львова на початку ХХ ст.

Основним джерельним матеріалом для даного дослідження послужили щорічні звіти гімназії, спогади вихованців навчального закладу, а також матеріали ювілейних книг гімназії.

Однією з форм виховання в українській гімназії Львова того часу була організація різноманітних гуртків, керівництво якими здійснювали викладачі та брали участь учні старших класів.

У лютому 1908 р. у приміщенні Головної гімназії відкрито «Читальню для молоді», передусім для учнів VII–VIII кл. Старша гімназійна молодь стала ініціатором такого відкриття мотивуючи тим, що подібні читальні вже були в інших навчальних закладах. Дирекція посприяла відкриттю читальні з надією, що це розширить знання учнів. У читальні учні слухали додаткові лекції та виступи викладачів, брали участь у дискусіях, готували доповіді. Тобто співпраця між викладачами та гімназистами продовжувалась в позаурочний час.

На приміщення читальні виділили одну із великих гімназійних кімнат, котру добре освітлювали. Читальня була обладнана шафами для книг та часописів. Працювала двічі-тричі на тиждень з 17.00 – до 19.00 год. Організацією її діяльності займалися троє учнів – бібліотекар, касир та секретар. Потреби читальні у книгах та часописах бібліотекар узгоджував з директором гімназії. Щомісячно учні гімназії платили внески у розмірі 10 сотиків, що покривало потреби на придбання періодики [3, с. 40]. Початково читальню поповнили книгами з учительської бібліотеки та бібліотеки для старших учнів. Зазвичай читальню відвідували 20–30 учнів, котрі переглядали ілюстровані часописи, читали книги, та вели конспекти. У читальні учні поводили себе чемно та відповідально. Час від часу там проводили публічні виступи викладачі. Так, професор Є. Макарушка виголосив доповідь на тему «Про життя і діяльність Володимира Антоновича», яка викликала велике зацікавлення у слухачів.

Упродовж 1908/1909 навчального року в читальні здебільшого працювали учні, котрі виголосили понад 20 доповідей різноманітної тематики. Зокрема, Петро Франко, учень 7 класу, мав три доповіді з хімії; Ілля Цьокан з 8 класу – «Генріх Гейне і його поетична творчість».

Дискусії стосовно доповідей гімназисти вели у присутності директора Е. Харкевича та інших викладачів. Також викладач Є. Макарушка виступав з поясненнями твору Івана Франка «З останніх десятиліть», М. Возняк з доповіддю на тему «Історія української драми» [4, с. 41].

Щорічно фонди читальні поповнювалися книгами та періодичними виданнями. У 1910 р. у фонд бібліотеки надійшло 60 книг та журнали: «Літературно-науковий вісник», «Учитель», «Kosmos», «Modeme Kunst» («Сучасне мистецтво»), «Über Land und Meer» («Над землею та морем»), «Крутука» [5, с. 51]. У 1912 р. для читальні придбали портрет Тараса Шевченка, а учень 6 класу, Юліан Левицький, подарував настінну карту України-Руси [6, с. 55].

З огляду на те що існуюча читальня обслуговувала здебільшого учнів старших класів, то у 1913 р. організовано «Читальню для молодших учнів». Для них закуповували дитячу літературу та казки, а також настільні ігри – лото і шахи.

У 1909 р. у читальні запрацювали три гуртки. А саме, літературний гурток, котрим керував професор, член Наукового Товариства ім. Шевченка (далі – НТШ) – Ілля Кокорудз (у гімназії викладав українську мову та літературу, упродовж 1911–1927 рр. був директором гімназії). Добре себе зарекомендував історичний гурток під керівництвом доктора філософії, викладача історії та географії Олексія Сушка. Зацікавлення в гімназистів викликав природничий гурток під керівництвом професора, доктора філософії, члена НТШ Івана Раковського.

У березні 1910 р. в гімназії організовано «Історико-етнографічний гурток». Його основними завданнями були – поглибити знання гімназистів з рідної історії та культури, навчити їх берегти та шанувати старовинні речі та пам'ятки. Обов'язком членів гуртка було вивчення минулого та культури, а також збір пам'яток і фольклору, особливо під час канікул. Гурток ділився на чотири секції – історико-археологічну, історико-літературну, фольклорну та етнографічну. Учасники гуртка, викладачі та учні, про свої дослідження готували звіти та реферати. Упродовж першого року існування гуртка викладач О. Сушко мав три доповіді. У перших двох обґрунтував значення «Історико-етнографічного гуртка» для гімназійної молоді. Третя доповідь присвячувалася церковній археології та церковним стародрукам. При обговоренні церковного будівництва, різьби, малярства, старовинних книг та рукописів, доповідач долучив оригінальні музейні експонати з Національного музею ім. митрополита Андрея Шептицького у Львові.

Цікаві доповіді готували й учні гімназії, зокрема, «Що таке етнографія?», «Про фольклор», «Про писанки», «Про гаївки». Це настільки захоплювало учнів, що під час великодніх канікул учні зібрали понад 300 писанок з різних околиць Галичини, та 350 гаївок, 35 з яких до того не були опубліковані. Цікаву доповідь про історію української пісні і значення пісенного матеріалу з лінгвістичного та музичного поглядів, для вивчення культури виголосив Філарет Колесса [7, с. 52].

Зібрані матеріали учасники гуртка опрацьовували, а згодом передавали до Національного музею та до бібліотеки НТШ. Учням організовували цікаві екскурсії до музеїв Львова [8, с. 56].

У березні 1913 р. в межах «Історико-етнографічного гуртка» виникла секція «Приятелів Угорської Руси» з метою ознайомлення учнів з теперішнім станом закарпатських русинів. Учасники секції вивчали угорську мову, готували доповіді – «Про поселення угорських Русинів», «Історія угорської церкви» (В. Лучинський); «Література угорських Русинів» (К. Стецьків). Керівником секції був В. Огоновський, але усі зустрічі та засідання відбувалися під керівництвом О. Сушка. Під час канікул учасники секції відвідали з екскурсією Закарпаття [9, с. 57].

У 1910/1911 навчальному році природничий гурток трансформовано у природописний. Його очолив учитель Богдан Вахнянин. Учасники гуртка готували цікаві доповіді, зокрема, «Про клітини», «Ембріологія», «Пчола», «Ідея еволюції перед Дарвіном», «Що таке геологія, її завдання і поділ», «Як виникли гори?» та ін. Згодом в межах гуртка виокремилися два нові курси – мікроскопово-ботанічний та хімічний. Мікроскопово-ботанічний курс вів П. Цимбалістий, його учасників знайомили з будовою мікроскопу, вмінням користуватися ним. Хімічний курс відвідувало близько сотні учасників, котрі обговорювали наступні теми – «Розвиток хімії та її значення», «Як проводити хімічні досліди?» [10, с. 52] та ін. Хімічні досліди проводили на основі підручників «Хімічні досліди» та «Неорганічна хімія» під керівництвом О. Тисовського. У 1911р. старша гімназійна молодь під керівництвом професора В. Дикого організувала «Гурток для плекання класичної філології». Навколо якого згуртувалися любителі класичної філології, метою яких було знайомство з творами грецької та римської науки та літератури. Його учасники слухали доповіді керівника В. Дикого наступної тематики – характеристика римської мови, естетичний розбір Гомерової «Іліади»; значення хору та хорових пісень в грецькій трагедії та ін.

Тоді ж створено «Літературно-науковий гурток» у філії гімназії. У ньому доповіді здебільшого мали учні. Значне зацікавлення у присутніх викликали виступи учнів І. Козака на тему «Характеристика української літератури XVII ст.» та П. Белея «Василь Стефаник і його повісті» [11, с. 57]. Окрім теоретичного опрацювання літературних творів учасники гуртка готували вистави. Так, 4 лютого 1913 р. у залі товариства «Сокіл» відбулася вистава-трагедія Софокла «Антигона»,

організована учнями гімназії. Видатки на постановку цього твору використали з членських внесків і сягали 172 корони.

Музичну культуру серед молоді гімназії плекав професор Анатоль Вахнянин, який організував і керував першим учнівським гімназійним хором. У подальшому цю справу продовжили о. Іван Гушалеви́ч та Ярослав Вітошинський. У філії гімназії музичного мистецтва навчав Ф. Колесса [12, с.185]. Учні́вський хор щонеділі та свята в церкві св. Юра співав на гімназійній літургії о 9.00 год. ранку. А також супроводжував усі святкування та роковини пам'яті цісаря, його дружини, Т. Шевченка [10, с.14]. Також учні гімназії відвідували лекції та практичні заняття з інструментальної музики, котрі організовувало музичне товариство ім. М. Лисенка у Львові. Такі заняття проводили упродовж навчального року, по дві години тижнево. Для занять учням дозволялося користуватися музичними інструментами товариства. Такі заняття були платними – 3 корони на місяць. Здібні учні зараховувалися до оркестрового гуртка товариства ім. М. Лисенка.

У листопаді 1909 р. засновано «Музичний гурток», метою якого було згуртування прихильників музики, організація гімназійного хору та оркестру. Керівником цього гуртка, одночасно і диригентом оркестру був професор І. Туркевич, а його помічником, гімназист А. Рогуцький. Учасники гуртка організували декілька змістовних доповідей на музичні теми. З членів гуртка організовано кілька оркестрів: великий з 32 учнів; салонний з 7 учнів; та смичковий квартет з 4-х учнів. 24 квітня 1914 р. гурток влаштував у спортзалі гімназії концерт на честь М. Лисенка. Гуртківці також заснували власну бібліотеку [10, с. 15].

У другій половині XIX ст. в Східній Галичині серед русинів, насамперед інтелігенції, почав зростати інтерес до творчості Т. Шевченка. У квітні-травні 1861 р., після смерті поета, учні української гімназії у Львові, на знак національної жалоби, почали носити на вбранні чорні стрічки. У 1860-і рр. вірші Т. Шевченка в Галичині чимало людей переписувало і передавало з рук у руки. «Кобзар» Т. Шевченка складно тоді було купити і це ще більше притягувало українців, особливо студентів і гімназистів до його поезії та особистості.

У греко-католицьких церквах Галичини відбувалися богослужіння на роковини смерті Т. Шевченка. Чимало учнів відвідували церковні служби. Під тиском польської влади гімназійна адміністрація у 1865 р. заборонила учням відвідувати такі заходи, однак ця заборона призвела до ще більшої зацікавленості з усім, що пов'язувало з Т. Шевченком.

У 1870-х рр. тиск польської влади у провінції дещо зменшився. У навчальний процес у гімназії поступово почали вводити твори Т. Шевченка, зокрема «Тополю», «Москалеву криницю», «Гамалію», «Наймичку», «Тяжко жить на світі, а хочеться жить» та ін. Учителі перед учнями ставили завдання аналізу і роздумів над прочитаними поезіями, намагалися розвивати критичне мислення. На заняття виносили дискусійні теми для обговорення, зокрема такі, як: «У чому бачить Т. Шевченко щастя людини?», «Які думки висловлює П. Куліш про Т. Шевченка у «Листі з хутора?»; гімназисти пояснювали слова Кобзаря «Треба й на чужі люди подивитись, як живуть».

Перше відзначення роковин смерті Т. Шевченка в гімназії, за дозволом шкільної влади, відбулося 18 березня 1880 р. Це був вечір, на якому гімназисти читали його вірші, були всі вчителі і родичі учнів [13, арк. 31]. Згодом відзначення дня народження і смерті геніального українського поета Т. Шевченка почали відзначати й інші українські гімназії Галичини. При цьому бували випадки, що доходило до гострих суперечок з польською владою. Так, у 1911 р. українські культурні установи зверталися до крайової шкільної ради, щоб вона видала розпорядження про проведення заходів зі вшанування п'ятдесятої річниці смерті Т. Шевченка в усіх школах Східної Галичини. Крайова шкільна рада цю пропозицію відхилила. На знак протесту учні Академічної гімназії у Львові, та ще декількох українських гімназій Галичини у березні 1911 р. організували страйк. Через цей спротив учнів гімназії, у тому ж році крайова влада заборонила дирекції гімназії проводити будь-які заходи, пов'язані із шевченківськими днями [14, с.165]. Однак заборони не змогли послабити поширення поваги і любові галичан до Кобзаря. У квітні 1913 р., під час концерту чергових роковин Т. Шевченка, учні гімназії доповнили програму оркестровими творами – С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм». У оркестрі грали 27 учнів гімназії (двадцять скрипалів, один віолончеліст, два флейтисти, двоє на кларнетах, два трубачі, тромбоніст, четверо на фортепіано, двоє на альт горні). Керував студентським оркестром Роман Рубінґер [15, с. 52].

Для підтримки фізичного стану учнів гімназії окрім навчальної дисципліни – гімнастики, організовано «Український спортивний гурток». Засновником та ідейним натхненником гуртка став професор Іван Боберський [16, с.166]. Спортивний гурток налічував понад 100 членів, котрі творили вісім дружин. Його головою був П. Франко, а згодом М. Заворотюк [7, с.16]. Члени гуртка носили жовто-синю відзнаку із золотистими буквами «У. С. К». Це були перші спортивні відзнаки на українських землях [17, с.33].

Організувати «Пласт» в Академічній гімназії розпочав О. Тисовський. Ще з гімназійної лави у публікаціях у газеті «Діло», він формує думку про те, що одночасно в гімназії необхідно створити

організацію молоді, оперту на самовихованні характеру та національних цінностей. Ці ідеї він розвивав, ознайомившись зі засадами скавтіngu, англійця Б. Павела, надав їм українського змісту і разом з І. Боберським підібрав йому назву «Пласт» та почав створювати перші гімназійні гуртки учнів-пластунів. О. Тисовський, ставши у 1911 р. заступником учителя гімназії, сформулював статут організації, котрий вперше оприлюднив перед гімназистами та закликав їх вступати до організації. Як згадував колишній учень гімназії, Михайло Пежанський «Мені не судилося туди потрапити. Був ще замолодий, в першій класі. Але вістки про Пласт порушили і нашу уяву з почутого чи з ілюстрацій ватри, чи хлопців з наплічниками. Ми підхопили це скоріше ніж наші вчителі. І так нас три з «Дзісьом» і Козловським, створили Пласт для себе. Мали ми свою домівку в хаті Козловського при вул. Богуславського, біля пекарні Табачинського, де собі уявляли себе пластунами. Прийшла теж і наша перша прогулька. Кожен з нас захопив у хаті якийсь «лах» , зробив з нього мішок чи наплічник з парасолі поробили луки і стріли і вибрались в дорогу – на пригоди. Попри львівську електричку через Пересенківку до поближких лісів. По дорозі знайшлися в полі картопля, якою ми наповнили наплічники й пішли під ліс де легко було заріза на ватру, якби не побережник і селянин, що наробили крику. Може й запалили б ліс не тільки ватру. Скінчилось на страху та втечі, залишилась тільки картопля» [18, с. 325].

Прагнення вступити до «Пласту» , як чогось невідомого, таємничого і водночас дуже популярного, манило молодих хлопців. Початково пластові заняття відвідували 12 учнів IV класу і називалися прихильниками, а весною, здавши відповідні іспити, стали учасниками «Пласту» . Пластові забави проходили в околицях Львова – Кульпаркові, Погулянці, Лисиничах, Голосках, Брюховичах, Сокольниках. Заняття мали виробляти здібність орієнтуватися на місцевості, вміти читати карти і плани, слідкувати і непомітно підходити, розвивати реакцію та швидкість розуму [19, с. 20]. 12 квітня 1912 р. перші пластуни в гімназії склали пластову присягу. Вони мали однакові однострої. Спочатку одяг для пластунів шили батьки. Як згадував учень гімназії М. Пежанський «Матерію фарбували і шили вдома, все те, не легко роздобує, було дуже цінне. Згодом почали замовляти скаутський одяг з Англії. Так дістали ми ширококрисі капелюхи, ґранатові бавовняні сорочки, компаси тощо. Палиці я вистругав під час вакацій з букового матеріалу, що його дістав від вуйка з тартаку в лемківському селі Кальниці. Я був гордий що привіз для всіх такі палиці» [18, с. 329].

П. Франко написав посібник для пластових занять «Пластові ігри і забави» . Методичні основи організації пластових навчань, статут пласту, вимоги пластових іспитів, устрій пласту на практиці, О. Тисовський сформулював у праці «Пласт в українських школах» [20, с. 2]. У 1921 р. він підготував підручник для пластунів «Життя в Пласті» [21, с. 213]. Крайова шкільна рада не забороняла діяльності «Пласту» в гімназії, навіть дозволила видрукувати в гімназійному звіті за 1912/1913 рік проект цієї організації та звіт з її діяльності.

З початком Першої світової війни 1 серпня 1914 р. навчальний і виховний процес у гімназії був зупинений, а викладачі та учні перебували на тимчасово вимушених канікулах. З відновленням навчального процесу у гімназії у 1915/1916 навчальному році свою діяльність продовжили гімназійні гуртки для молоді. Зокрема гурток «Відродження» , куратором якого був професор Яків Яцкевич [22, с. 33]. Ідею гуртка гімназисти поширювали через доповіді, дискусії, обговорення. Найважливішими доповідями були «Дещо про характер» , «Український народ, як окреме славянське плем'я» , «Про самоосвіту» , «Григорій Сковорода» та ін.

Пізнавальним та цікавим для учнів був «Фізичний гурток» . Створений за ініціативою доктора філософії Володимира Кучера, котрий обіймав посаду заступника учителя. Цей гурток поглиблював знання учнів з природничих наук і налічував 36 учасників. Темати котрі обговорювали гімназисти були «Будова матерії» , «Кінець світу і комети» , «Історичний розвиток поглядів на матерію» , «Воєнна техніка» .

На початку березня 1917 р. за ініціативи учнів шостого гімназійного класу засновано «Історичний гурток» . Метою його діяльності було поглиблення знань рідної історії за такими періодами – княжі часи; історія Львова та пам'ятки старовини. Члени гуртка збирали стародруки, монети, ілюстрації котрі згодом передавали до музеїв. Головою гуртка був учень Ілля Баран [23, с. 36].

Отже, адміністрація і викладачі Академічної гімназії у Львові активно працювали над тим, щоб прищепити учням повагу до загальнолюдських духовних цінностей і в той же час намагалися виховати у них почуття любові до української мови і культури. Важливо, що гімназисти брали активну участь у цьому процесі.

Список використаних джерел

1. Коцюмбас О. Р. Академічна гімназія у Львові: учнівський склад другої половини XIX – початку XX ст. // Вісник Львівського торгівельно-економічного університету. Гуманітарні науки. Вип. 14. Львів, 2016. С.40–46. 2. Коцюмбас О. Р. Викладацький склад академічної гімназії у Львові (друга половина XIX – початок XX ст.) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. Вип. 2. Ч. 1. Тернопіль, 2017. С. 56–61. 3. Читальня для молодіж // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1907/1908. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1908. 72 с. 4. Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1908/1909. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1909. 73 с. 5. Читальня для молодіж // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1909/1910. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1910. 86 с. 6. Кружки для молодіж // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1912/1913. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1913. 88 с. 7. Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1909/1910. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1910. 86 с. 8. Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1911/1912. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1912. 95 с. 9. Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1912/1913. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1913. 88 с. 10. Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1910/1911. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1911. 85 с. 11. Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1911/1912. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1912. 95 с. 12. Шах С. Львів – місто моєї молодости. Цісарсько – Королівська Академічна Гімназія. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2010. 240 с. 13. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Ф. 178. Оп. 3. Спр. 433. Арк. 31. 14. Герич Ю. Культ Шевченка в Галицьких гімназіях // Ювілейна книга української академічної гімназії у Львові. На 100-річчя першого українського іспиту зрілості 1878–1978. Ч. 2. Філадельфія-Мюнхен, 1982. 336 с. 15. Гімназіальна оркестра // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1912/1913. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1913. 95 с. 16. Сова А. Іван Боберський – засновник та ідейний натхненник спортивного кружка в Академічній гімназії у Львові // Галичина. Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис. Ч. 29–30. Івано-Франківськ, 2017. С. 166–175. 17. Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції. Львів: ЛДУФК; Априорі, 2017. 232 с. 18. Пезанський М. Початки Пласту в Академічній гімназії у Львові // Ювілейна книга української академічної гімназії у Львові. На 100-річчя першого українського іспиту зрілості 1878–1978. Філадельфія-Мюнхен, 1978. 613 с. 19. Пласт (Scouting) // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1911/1912. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1912. 95 с. 20. Тисовський О. Пласт (scouting for boys) в українських школах // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1912/1913. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1913. 95 с. 21. Олександр Тисовський // Ювілейна книга української академічної гімназії у Львові. На 100-річчя першого українського іспиту зрілості 1878–1978. Філадельфія-Мюнхен, 1978. 613 с. 22. Кружки для молодіж // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1915/1916. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1916. 74 с. 23. Кружки для молодіж // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1916/1917. Львів: 3 друкарні наукового товариства імені Шевченка, 1917. 65 с.

References

1. Kotsiumbas O.R. Akademichna himnaziia u Lvovi: uchnivskiy sklad druhoi polovyny XIX - pochatku XX st. [Academic Gymnasium in Lviv: Student's staff of the second half of the 19th and early 20th centuries]. Visnyk lvivskoho torhivelnno-ekonomichnoho universytetu. Humanitarni nauky. Vyp.14. Lviv, 2016. S.40–46. 2. Kotsiumbas O.R. Vykladatskyi sklad akademichnoi himnazii u Lvovi (druga polovyna XIX – pochatok XX st.) [Teaching staff of the academic gymnasium in Lviv (second half of the XIX - early XX centuries)]. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: istoriia. Vyp. 2. Ch. 1. Ternopil, 2017. S.56–61. 3. Chyitalnia dlia molodezhy [A room for young people]. Zvit dyreksii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1907/1908. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1908.72 s. 4. Zvit dyreksii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1908/1909 [Directorate of Ts. K. Academic Gymnasium in Lviv during the school year 1907/1908]. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1909. 73 s. 5. Chyitalnia dlia molodezhy [Reading Room for Youth]. Zvit dyreksii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1909/1910. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1910. 86 s. 6. Kruzhy dlia molodezhy [Mugs for Youth]. Zvit dyreksii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1912/1913. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1913. 88 s. 7. Zvit dyreksii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1909/1910 [Report of the Directorate K. academic gymnasium in Lviv during the school year 1909/1910]. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1910. 86 s. 8. Zvit dyreksii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1911/1912 [Report of the Directorate K. academic gymnasium in Lviv during the school year 1911/1912]. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1912. 95 s. 9. Zvit dyreksii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1912/1913 [Report of the Directorate K. academic gymnasium in Lviv during the school year 1912/1913]. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1913. 88 s. 10. Zvit dyreksii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1910/1911 [Report of the Directorate K. academic gymnasium in Lviv during the school year 1910/1911]. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1911. 85 s. 11. Zvit

dyrektzii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1911/1912 [Report of the Directorate K. academic gymnasium in Lviv during the school year 1911/1912]. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1912. 95 s. 12. Shakh S. Lviv – misto moiei molodosty. Tsisarsko – Korolivska Akademichna Himnaziia [Lviv - the city of my youth. Tsarsky - Royal Academic Gymnasium]. Lviv: Vydavnytstvo NU «Lvivska politekhnika», 2010. 240 s. 13. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi. F. 178.Op.3.Spr. 433.Ark.31. 14. Gerych Yu. Kult Shevchenka v Halytskykh himnaziakh [Shevchenko's Cult in Galician Gymnasias]. Yuvileina knyha ukrainskoi akademichnoi himnazii u Lvovi. Na 100-richchia pershoho ukrainskoho ispytu zrilosti 1878–1978. Ch.2. Filadelfiia-Miunkhen, 1982.336 s. 15. Himnazyialna orkhestra [Gymnasium Orchestra]. Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1912/1913. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1913. 95 s. 16. Sova A. Ivan Boberskyi – zasnovnyk ta ideinyi natkhnennyk sportovoho kruzhka v Akademichnii himnazii u Lvovi [Ivan Bobersky - the founder and ideological inspiration of a sports club at the Academic Gymnasium in Lviv]. Halychyna. Naukovyi i kulturno-prosvitnii kraieznavchyi chasopys.Ch.29–30.Ivano-Frankivsk, 2017. S.166–175. 17. Sova A., Tymchak Ya. Ivan Boberskyi – osnovopolozhnyk ukrainskoi tilovkyhovnoi i sportovoi tradytsii [Ivan Bobersky - the founder of the Ukrainian body-building and sports tradition]. Lviv: LDUFK; Apriori, 2017. 232 s. 18. Pezhanskyi M. Pochatky Plastu v Akademichnii himnazii u Lvovi [Plast's Beginning at the Academic Gymnasium in Lviv]. Yuvileina knyha ukrainskoi akademichnoi himnazii u Lvovi. Na 100-richchia pershoho ukrainskoho ispytu zrilosti 1878–1978.Filadelfiia-Miunkhen, 1978. 613 s. 19. Plast (Scouting) [Plast (Scouting)]. Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1911/1912. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1912. 95 s. 20. Tysovskiy O. Plast (scouting for boys) v ukrainskykh shkolakh [Plast (scouting for boys) in Ukrainian schools]. Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1912/1913. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1913. 95 s. 21. Oleksandr Tysovskiy [Oleksandr Tysovskiy]. Yuvileina knyha ukrainskoi akademichnoi himnazii u Lvovi. Na 100-richchia pershoho ukrainskoho ispytu zrilosti 1878–1978.Filadelfiia-Miunkhen, 1978. 613 s. 22. Kruzhky dlia molodizhy [Mugs for young people]. Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1915/1916. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1916. 74 s. 23. Kruzhky dlia molodezhy[Mugs for young people]. Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi himnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1916/1917. Lviv: Z drukarni naukovohto tovarystva imeny Shevchenka, 1917. 65 s.

Oresta Kotsymbas

THE EDUCATIONAL PROCESS AT LVIV ACADEMIC GYMNASIUM IN THE EARLY TWENTIETH CENTURY

The article highlights the organizational foundations of educational process for students of Lviv Academic Gymnasium. The attention is focused on the activities of the thematic workshops, which gathered around themselves some active gymnasium youth in the after-school time. The aim of these workshops was to develop students' interest in their native history, culture, songs, as well as to show how cultural values form the national consciousness. Students were registered in the workshops in accordance with their certain abilities and inclinations, developing musical or physical skills. This kind of educational activities evolved in students speaking and researching skills. Students also learned to work in a team, especially in a sports or scouts organizations. Significant contribution to the educational process was implemented by teachers who were able to interest the pupils and organize work methodically at extra-curriculum time.

Key words: Academic Gymnasium in Lviv, the beginning of the XXth century, educational process, workshops.